

Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande ställningstaganden)

- SKR föreslår att tidplanen för införande och ikraftträdande förlängs betydligt. Detta på grund av systemets många och svåröverblickbara konsekvenser samt det samtida reformtrycket på skolområdet. Betydligt mer förberedelse tid kommer att krävas för en lyckad implementering.
- SKR förordar att betygssystemet införs i sin helhet och på en gång men ser även att det kan införas under en längre period än vad utredaren föreslår om det skulle underlätta implementeringen.
- SKR poängterar vikten av omfattande informationsinsatser för att betygssystemet ska få legitimitet samt vikten av en noggrant planerad tidsplan som är möjlig att justera beroende på de konsekvenser som kan uppkomma.
- SKR vill poängtera att oavsett hur regeringen väljer att gå vidare med själva *meritvärderingsmodellen* så kan utredningens andra delar såsom bedömningsråd, slutprov och betygsskala införas. Dessa kommer i sig själva att bidra till en mer likvärdig och rättvis betygsättning.
- SKR har inga invändningar mot införandet av en numerisk betygsskala och nya betygskriterier. Förslagen som presenteras förefaller vara väl underbyggda och olika alternativ har prövats mot varandra.
- SKR tillstyrker i huvudsak utredningens förslag till meritvärdeskalibrering.
- SKR avstyrker att det föreslagna betygssystemet införs i kommunal vuxenutbildning (komvux). SKR menar att konsekvenserna för

komvux som skolform är oproportionerligt långtgående varför det bör utredas hur ett nytt betygssystem på ett bättre sätt än det föreslagna kan ta hänsyn till komvux förutsättningar och uppdrag.

- SKR avstyrker förslaget att elevers ämnesbetyg inte ska kunna läsas upp på komvux. Det finns en överhängande risk att komvux kompletterande uppdrag kommer ändras då höjda ämnesbetyg inte kommer kunna ingå i kalibreringen av elevernas meritvärde. Om det är meningen att komvux ska förändras på det sätt som betygsutredaren förutser, bör konsekvenserna för skolformen utredas i särskild ordning.
- SKR avstyrker förslaget om slutprovets genomförande på komvux.
- SKR vill uppmärksamma regeringen på att förslaget till meritvärderingsmodell kan få negativa konsekvenser på antagningsprocessen till gymnasieskolan.
- SKR tillstyrker utredningens förslag till nya slutprov för årskurs 9 och uppåt. När det gäller nationella prov i årskurs 3 och 6 hänvisar SKR till remissyttrandet där SKR besvarar utredningen "Förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44)".
- SKR tillstyrker de nya behörighetsreglerna till gymnasieskolan då de kan innebära att fler elever ges tillträde till studier vid gymnasieskolans nationella program. När det gäller behörighetsreglerna till de nya yrkesutbildningarna hänvisar SKR till sitt remissyttrande för utredningen Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74).
- SKR tillstyrker förslaget om bedömningssamråd men föreslår en annan formulering av de föreslagna paragraferna i skollagen.
- SKR delar bedömningen att nationella trendmätningar bör tas fram och genomföras för att kunna följa svenska elevers kunskapsutveckling över tid.
- SKR avstyrker tidplanen för införande och ikraftträdande då den inte bedöms vara realistisk. Betydligt mer förberedelsetid kommer att krävas för en lyckad implementering, framför allt avseende slutprov och meritvärdeskalibrering.

- SKR menar att utredaren inte tillräckligt har beaktat hur det föreslagna betygssystemet kan komma att påverka undervisningen, vilket därför bör ingå i en kommande uppföljning av reformen.
- SKR konstaterar att kostnaden för anpassning av systemen för gymnasieantagning inte har beräknats och menar att skolhuvudmännen behöver kompenseras för dessa kostnadsökningar om det nya betygssystemet införs.
- SKR delar inte utredarens bedömning om kostnader och finansiering för digitala nationella prov med central rättning.
- SKR menar att de kostnader som uppstår av att implementera reformen bör provas enligt finansieringsprincipen. I detta bör kompetensutveckling vara en särskild post.

Allmänna synpunkter

Direktiv och avgränsning

SKR välkomnar utredningen och delar den problembild som utredningens direktiv utgår från. Förbundet har inga principiella synpunkter på eller invändningar mot förslaget till betygssystem för grundskolan och gymnasieskolan. Föreliggande yttrande fokuserar i huvudsak på olika aspekter av hur införandet av ett nytt betygssystem föreslås ske samt sannolika konsekvenser för SKR:s medlemmar – de kommunala skolhuvudmännen.

Konsekvensbedömning och implementering

En rad utredningarna har nyligen presenterat förslag som omfattar stora delar av skolväsendet och påverkar varandra, vilket gör att det är svårt att överblicka konsekvenserna av enskilda förslag. Det ställs särskilda krav på såväl kompetensutveckling som förberedelsearbete att införa ett nytt betygssystem samtidigt med nya läroplaner, kursplaner och ämnesplaner.

SKR delar utredningens bedömning att det föreslagna betygssystemet kan ge mer likvärdiga betyg. Men det kommer systemet initialt att bli utmanande att förstå sig på, inte minst för elever och vårdnadshavare då det nya systemet är tekniskt och teoretiskt till sin natur och innehåller nya inslag jämfört med dagens system. Centralt genomförd kalibrering och meritvärdesberäkning är inslag som gör att det blir en mycket stor förändring jämfört med dagens system. Det är viktigt att alla intressenter ges möjlighet att få insikt i det nya systemet och hur det kommer att

påverka såväl elever, vårdnadshavare, lärare, rektorer som skolhuvudmännen och de statliga skolmyndigheterna. Det kommer att ställas höga krav på alla aktörer när systemet ska implementeras.

Längre förberedelsetid krävs för en lyckad implementering

SKR anser därför att tidplanen för införandet är orealistisk och behöver förlängas betydligt. Det är framför allt slutprov och meritvärdeskalibrering som behöver tid för framtagande och utprovande innan ett fullskaligt införande.

- **Slutprov och meritvärdeskalibrering.** Detta är ett helt nya fenomen i en svensk utbildningskontext och behöver prövas och kvalitetssäkras innan det införs i full skala. Slutprov kan prövas genom pilotprojekt och meritvärdeskalibrering genom simuleringar i bred skala och olika kontexter. Genom att pröva slutprov i begränsad skala kan man motverka att de får en påverkan på undervisningen som inte avses.

Andra exempel på frågor som behöver en god implementering.

- **Kompetensutveckling.** En förlängd tid för att sjösätta reformen skulle ge Skolverket bättre förutsättningar att ta fram lämpligt och kvalitetssäkrat utbildnings- och informationsmaterial. Det skulle även ge skolhuvudmännen förbättrade möjligheter att planera och organisera sina egna insatser på ett bra sätt. Detta behöver samordnas med hur övriga reformer implementeras, då tiden för kompetensutveckling även behöver tas i anspråk för exempelvis läroplansförändringar och det kommande professionsprogrammet.
- **Transparens och stress.** En förlängd tidplan för förberedelser, där utprovning av slutprov sker, kommer erbjuda goda möjligheter att löpande utvärdera hur det föreslagna betygssystemet upplevs och förstås av elever och vårdnadshavare samt huruvida det påverkar graden av upplevd negativ stress.
- **Antagningen till gymnasieskolan.** En förlängd förberedelsetid med succesivt införande kan ge skolhuvudmännen möjligheter att organisera gymnasieantagningen på ett bra sätt. Det ger även möjligheter till god samordning med övriga reformer på området.

SKR förordar att ett nytt betygssystem införs i sin helhet och på en gång men ser även att det kan införas under en längre period än vad utredaren föreslår om det skulle underlätta implementeringen, exempelvis genom att börja med att införa bedömningssamråd och standardiserade automaträttade slutprov.

Komvux

Komvux har idag ett kompletterande uppdrag där elever ges en andra chans om man av olika anledningar inte har lyckats fullt ut i sin tidigare skolgång. SKR anser att utredningens föreslagna system inte är tillämpligt på komvux då det påverkar detta övergripande uppdrag.

SKR anser att utredningens förslag – att endast använda slutproven och inte ämnesbetyg på komvux – riskerar att ändra komvux kompletterande uppdrag. SKR bedömer att det idag finns en stor oro inom komvux för hur det föreslagna betygssystemet kommer att påverka den kommunala vuxenutbildningen som *skolform*. Detta har blivit väldigt tydligt i SKR:s medlemskontakter i samband med framtagandet av detta remissvar.

SKR anser vidare att det föreslagna betygssystemets konsekvenser på komvux som skolform är oproportionerliga varför det fortsatt bör utredas hur ett nytt betygssystem på ett bättre sätt än utredningens kan ta hänsyn till komvux förutsättningar som kompletterande och flexibel skolform.

En förlängd tidplan för införandet är också motiverad av behovet att bättre inkludera komvux i reformen än vad som föreslagits.

Betygsskala (9.2) och betygsriterier (9.3.1)

Förslag i korthet: Vid betygssättning inom grundskolan, anpassad grundskola, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och anpassad utbildning på gymnasial nivå ska tio betygssteg användas, från 1 till 10. Om bedömningsunderlag saknas, t.ex. på grund av frånvaro, markeras detta med streck i betygskatalogen, vilket ger värdet 0 vid meritvärdering. Betygskriterierna ska vara desamma för alla ämnen och årskurser. De ska regleras på förordningsnivå och uttryckas på följande sätt:

1–3 mindre än godtagbara kunskaper

4–5 godtagbara kunskaper

6–7 goda kunskaper

8–9 mycket goda kunskaper

10 utmärkta kunskaper

Läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till ämnets syfte och centrala innehåll och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper.

SKR har inga invändningar mot införandet av en numerisk betygsskala och nya betygsriterier. Förslagen som presenteras förefaller vara väl underbyggda och olika alternativ har prövats mot varandra.

Meritvärdeskalibrering (10.1, 13.3)

Förslag i korthet: I dagens system utgör lärarsatta betyg 100 % av elevernas meritvärde. Utredningen föreslår en modell där meritvärdet består av 70 % kalibrerade betygsvärden och 30 % individuella provresultat. Betygsvärdet ska baseras på betyg i 16 ämnen och beräknas som ett viktat genomsnitt som grund för antagning och urval till gymnasieskolan. Systemet med meritpoäng och meritpoängskompensation föreslås avskaffas. Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska meritvärdet baseras på nationella slutprov.

SKR tillstyrker i huvudsak utredningens förslag till meritvärdeskalibrering, men **avstyrker** i den delen som rör att elever framgent inte kommer kunna läsa upp sina ämnesbetyg på komvux.

Motivering

SKR är positiva till att lärarsatta betyg används till övervägande del i kalibreringen då betygen redan idag har en god prognosförmåga för elevens framtida studieframgång. SKR är även positiva till att slutprov enligt utredningens förslag används i framräknandet av elevens meritvärde. Samtidigt så ser SKR flera farhågor med förslaget. Framförallt är det osäkert om slutproven kommer att kunna utvecklas på det sätt som förslås (se avsnitt slutprov på sida 9). För att kalibreringen ska fungera är provens struktur och innehåll en avgörande fråga.

Utifrån ett elevperspektiv anser SKR att utredningens förslag till nytt system blir mer rättvisande. Samtidigt finns det en överhängande risk att elevernas stress och mående kommer påverkas negativt då slutproven blir alltmer avgörande för elevens framtida studier. Beroende på hur slutproven utformas kan även undervisningen påverkas negativt, om proven t.ex. blir snävare innehållsmässigt än tänkt.

SKR konstaterar samtidigt att även om kalibreringen är ett stort steg framåt för att säkra betygsättningen kommer det även fortsättningsvis sättas betyg som inte till fullo motsvarar elevernas kunskapsnivå. Därför är det av vikt att flera samstämda insatser görs för att förbättra betygsättningen.

Vad gäller systemet med meritpoäng och meritpoängskompensation är det sannolikt att de föreslagna förändringarna kommer påverka andelen elever som läser moderna språk då systemet med meritpoäng och meritpoängskompensation försvinner.

SKR avstyrker förslaget att elevers ämnesbetyg framgent inte kommer kunna läsas upp på komvux.

Motivering

Utredningen föreslår att ämnesbetyg från komvux inte ska ingå i kalibreringen av en elevs meritvärde. Detta förslag medför en uppenbar risk för att komvux kompletterande uppdrag påverkas, vilket inte har varit utredarens uppdrag. Det kommer att påverka undervisningen i komvux och sannolikt även utbudet av ämnen/nivåer, bl.a. finns en risk att undervisning kommer koncentreras till de ämnen och de innehåll som de nationella slutproven inriktas mot.

Utredningen visar att 25–30 procent av de nya högskolestudenterna har studerat på komvux. Med utredningens förslag kommer de som studerat på komvux sannolikt bli betydligt färre, i och med att möjligheten att förbättra meritvärdet inte blir möjligt. Det bör sannolikt också påverka andelen som väljer att påbörja högskolestudier.

SKR vill uppmärksamma regeringen på att förslaget till meritvärderingsmodell kan få negativa konsekvenser på antagningsprocessen till gymnasieskolan.

Motivering

Utifrån utredningens förslag kommer en slutantagning inte längre att kunna genomföras i enlighet med regelverket t.ex. 7 kap. 7 § gymnasieförordningen, utan behöver senareläggas. Slutantagningen till gymnasieskolan tar i normalfallet drygt 14 dagar att genomföra från det att samtliga slutbetyg rapporterats in av avlämnande skola till dess att antagningen publiceras för sökande elever. Slutantagningen behöver genomföras i god tid innan gymnasieskolorna startar så att sökande elever hinner ta del av och besvara sitt antagningsbesked (2–3 veckor) och att de platser som blir lediga kan fyllas på innan upprop och skolstart. Med de förändringar som föreslås i utredningen behöver hänsyn tas till att meritvärdet ska tillhandahållas till landets antagningskanslier i tid för att kunna genomföra en slutantagning och en s.k. påfyllnadskörning efter det att antagna elever har besvarat sitt antagningsbesked.

En konsekvens av en senare slutantagning är att gymnasieskolorna troligen behöver senarelägga sin skolstart, vilket i sin tur kan påverka såväl läsårsplanering som planering av undervisningstid.

Även antagningen till högre utbildning kan antas påverkas av de kortade handläggningstiderna.

Slutprov (kapitel 13 och 17)

Förslag i korthet: Utredningens förslag om meritvärdeskalibrering kräver betydande ändringar i dagens nationella prov. Antalet prov för årskurs 9 förblir detsamma, medan gymnasiet får 5–8 prov beroende på program. Nationella slutprov för kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska genomföras samtidigt som gymnasieskolans slutprov i slutet av vårterminen, samt en gång på hösten. Slutprovets syfte är att kalibrera betygsvärden och ge oberoende information om elevers kunskapsnivå. Proven ska utvecklas och standardiseras årsvis, automatmaträttas och bedömas centralt. Det uttrycks en ambition att proven ska testa kunskaper snarare än memorering.

Bedömning: Nationella prov i årskurs 3 och 6 berörs inte av förslaget och ska stödja bedömning av elevers utvecklingsbehov.

SKR tillstyrker utredningens förslag till nya slutprov för årskurs 9 och uppåt. När det gäller nationella prov i årskurs 3 och 6 hänvisar SKR till remissyttrande där SKR besvarar utredningen "Förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44).

Motivering

De förändringar som föreslås kommer att förbättra möjligheterna att mäta och jämföra elevernas sammantagna kunskaper genom att proven standardiseras årsvis, ekvivaleras och rättas centralt. Utredningen uttrycker även en ambition att proven ska testa elevernas kunskaper snarare än elevernas förmåga att memorera information. Det kommer fortsatt att göras anpassningar av proven för elever som har funktionsnedsättningar. Prov med ovanstående egenskaper bör tas fram och införas, oavsett om det är som slutprov i en meritvärdeskalibrering eller som prov som likt dagens nationella prov särskilt ska beaktas vid betygsättning.

Slutproven ska avgränsas till att pröva delar som har hög validitet och reliabilitet därav utgår muntliga prov. Detta kommer vara tidsbesparande för lärare samtidigt som det också finns en risk att momentet kommer förbises när det inte provas i slutproven utan endast som en del i läroplanen.

Innan en modell för kalibrering introduceras behöver lagstiftaren säkerställa att ambitionerna med slutproven kan nås. Det är osäkert i vilken grad man i närtid kan introducera prov som kan mäta breda kunskaper, standardiseras årsvis samt med automatmaträttning. Innan det står klart att

detta är möjligt bör lagstiftaren inte gå vidare med förslaget att använda sådana prov i kalibreringen.

SKR avstyrker förslaget om slutprovets genomförande på komvux.

Motivering

I komvux startar kurserna löpande och följer inte grundskolans och gymnasieskolans terminssystem. Om proven endast ska kunna genomföras i slutet av vår- respektive höstterminen kommer det att påverka komvux hela utbud, vilket försvårar komvux kompletterande uppdrag.

Konsekvenserna av att införa slutprov i komvux kommer för många att medföra lång tid mellan kursernas avslut och provets genomförande. Detta kan i sin tur leda till att elever avstår från att skriva proven och därmed bidra till en olycklig ”inlåsningseffekt” från att läsa vidare på eftergymnasial nivå.

SKR vill här påtala att det finns uppenbara motstridigheter mellan utredningens förslag och gällande lagstiftning då läroplanen anger att komvux ska stäva efter flexibla lösningar med utgångspunkt i individens behov och förutsättningar.

Behörighetsregler för antagning till gymnasieskolan respektive tillträde till högskolan (15.2, 15.4.1) samt gymnasieexamen (15.3.1)

Förslag i korthet:

För behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan ska en elev ha ett meritvärde på minst 4. Samma behörighetskrav föreslås gälla både för yrkesprogram som för studieförberedande. Nya yrkesutbildningar i gymnasieskolan införs enligt Utredningen om fler vägar till arbetslivets förslag. För ny nationell yrkesutbildning om 1 900 poäng krävs ett meritvärde på minst 1 eller betyget 4 i minst tre ämnen. Programinriktat val tas bort som introduktionsprogram.

För en gymnasieexamen från gymnasieskolan ska det krävas betyg i minst 2 500 gymnasiepoäng med lägst betygsvärdet (genomsnittet av de lärarsatta betygen) 4 på 2 250 av de ingående poängen.

Grundläggande behörighet till högre utbildning uppnås med en yrkes- eller högskoleförberedande examen och provresultat 4 i engelska, matematik och svenska. Dessutom krävs betyg 4 i svenska nivå 3, engelska nivå 2 och matematik nivå 1 a–c.

SKR tillstyrker de nya behörighetsreglerna till gymnasieskolan då de kan innebära att fler elever ges tillträde till studier vid gymnasieskolans nationella program. När det gäller behörighetsreglerna till de nya yrkesutbildningar som föreslagit hänvisar SKR till sitt remissyttrande för utredningen Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74).

Motivering

Förslagen innebär mer specifika krav för tillträde till högskolan än i dag, men något mindre specifika krav för att antas till ett nationellt program i gymnasieskolan samt att därefter få en gymnasieexamen.

Idag krävs det godkända betyg i engelska, matematik och svenska samt i fem andra ämnen för att bli behörig till ett yrkesprogram. För att bli behörig till ett studieförberedande program krävs godkänt betyg i engelska, matematik och svenska samt godkänt i nio andra ämnen. I utredningen föreslås att behörighetskravet att ändras så att ett meritvärde på minst 4, vilket innebär ett genomsnitt med ”Godtagbara kunskaper” enligt den nya betygsskala, ska krävas för både nationella yrkes- och studieförberedande program. Det finns därmed inte krav på en viss betygsnivå i några särskilda ämnen, utan behörigheten kopplas till det sammantagna meritvärdet. Utredningen poängterar även att det är viktigt att inte jämföra utredningens

förslag om ett minst meritvärde 4 med att ha ett E i alla ämnen i dagens betygssystem.

En risk med förslaget är att elever kan bli behöriga med låga förkunskaper i enstaka ämnen som är centrala för de vidare studierna. En ökad betoning på genomsnittet kan därmed leda till att fler elever kommer att behöva stöd och riskera att inte klara en gymnasieexamen eller behörighet till högre utbildning. Styrkan i förslaget är att fler elever än idag förväntas bli behöriga till gymnasiestudier, i utredningen redovisas antaganden att cirka 8-10 procent skulle bli obehöriga till dagens nationella program med det nya systemet. Trots att Sverige har inte har någon unikt hög andel lågpresterande elever i skolsystemet är andelen elever som inte avslutar grundskolan med fullständiga betyg exceptionellt hög. Denna andel är tre gånger högre än EU-genomsnittet, vilket är unikt i jämförelse med flera andra EU-länder. Utredningen argumenterar för att dagens system stänger ute elever i onödan, att förslaget på meritvärde 4 bedöms räcka för att elever ska kunna klara av ett nationellt program.

Sammantaget menar SKR att fördelarna med de nya behörighetsreglerna till gymnasieskolorna överväger.

När det gäller behörighetsreglerna till högskolan är det svårt att förutse hur de nya behörighetsreglerna kommer att påverka genomströmningen och avhoppet i gymnasieskolan och därefter söktrycket till komvux. Även effekterna av sänkta krav för att utfärda en gymnasieexamen är svåra att förutspå. Särskilt svårt är det att förutse hur eleverna kommer agera utifrån de nya förutsättningarna.

Bedömningssamråd (16.4.1)

Förslag i korthet: Lärare på samma skola kan ha olika krav för samma betygssteg, vilket kan leda till orättvis kalibrering. För att motverka detta ska rektorn ansvara för ämnesvisa bedömningssamråd där lärare samarbetar kring betygsunderlag och tolkning av betygs-kriterier. Syftet är att uppnå samsyn och likvärdighet både lokalt och nationellt. Samråden begränsas till de ämnen där det finns två eller flera undervisande lärare i ett och samma ämne.

SKR tillstyrker förslaget om bedömningssamråd men föreslår en annan formulering av de föreslagna paragraferna i skollagen.

Motivering

SKR är positiva till att bedömningssamråden även ska finnas där det endast finns en undervisande lärare i ämnet på sin skola eller program. SKR avstyrker dock förslaget om att det i skollagen ska regleras detaljerat vilka som ska ingå i samråden. Ett alternativ är att i lag reglera att det på varje skolenhet ska genomföras bedömningssamråd och vem som ska ansvara för att så sker. Därefter kan det i förordning, eller i annat stöd, ges vägledning om hur det praktiskt kan gå till, och även lämnas öppet för olika tillämpningar utifrån skolornas personella förutsättningar. På så sätt går det att lösa frågan om hur samråden ska genomföras på mindre skolor där det bara finns en eller få lärare i samma ämne.

Nationell trendmätning (18.2)

Bedömning: Ett system med stickprovsbaserade, digitala undersökningar för trendmätning av kunskapsutveckling bör införas i grundskolan och gymnasieskolan. Syftet med kunskapsutvärderingen ska vara att ge information om kunskapsutvecklingen på nationell nivå över tid.

SKR tillstyrker utredningens bedömning att nationella trendmätningar bör tas fram för att kunna följa de svenska elevernas kunskapsutveckling över tid.

Motivering

Idag saknas relevanta instrument för longitudinell kunskapsmätning utöver betygen, vilket gör att Sverige i mångt och mycket får förlita sig till resultaten i de internationella kunskapsmätningarna såsom PISA, PIRLS och TIMMS. Ett system för svenska kunskapsmätningar skulle kunna fungera som ett bra komplement till de internationella och även mäta kunskaperna inom andra kunskapsområden.

SKR delar även utredarens bedömning att dessa prov bör konstrueras som urvalsprov, vilket innebär att en begränsad andel av en årskohort genomför ett prov i ett visst ämne. Dessa prov bör utvecklas skyndsamt och inte invänta att övriga förslag realiserar. Sådana prov bör genomförs digitalt och medföra ett minimum av administration för skolhuvudmännen.

Införande och ikraftträdande (20.1.1)

Förslag: Ändringarna i skollagen träder i kraft den 1 januari 2027. För gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan tillämpas de från höstterminen 2027. Ändringarna i meritvärdering tillämpas från höstterminen 2030, medan upphävda bestämmelser gäller för utbildning som påbörjats före den 1 juli 2030. För grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan och specialskolan tillämpas ändringarna från höstterminen 2028 för årskurs 1–8 respektive 1–9. För kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå tillämpas ändringarna från den 31 december 2029.

I utredningen står det även att den nya betygsskalan och bedömningssamråden föreslås införas stegvis fr.o.m. höstterminen 2027, medan det nya nationella provsystemet införs stegvis fr.o.m. vårterminen 2028.

SKR avstyrker tidplanen för införande och ikraftträdande då den inte bedöms vara realistisk. Betydligt mer förberedelsetid kommer att krävas för en lyckad implementering.

Motivering

SKR delar utredningens beskrivning av att planera, genomföra och utvärdera reformen. En utvärdering kan dock genomföras först efter flera år. SKR föreslår därför som tidigare uppgivits att det krävs väsentligt längre tid att förbereda införandet av det föreslagna betygssystemet.

Med tanke på att flera reformer som påverkar varandra ska genomföras samtidigt och det förarbete som behövs för en god implementering bedöms den föreslagna tidplanen inte vara realistisk. En förlängd tidplan för införande motiveras också av hanteringen av hur komvux på ett bättre sätt än det föreslagna kan omfattas av reformen. SKR bedömer därför att tidplanen för införande och ikraftträdande behöver utökas.

SKR förordar att betygssystemet, i sin helhet, införs samlat. Samtidigt finns det också betydande risker med ett sådant införande. En sådan är om det uppstår komplikationer med att utforma slutproven enligt alla önskemål till systemet införande. Detta kan bl.a. ses i ljuset av införandet av digitala nationella prov. SKR vill därför poängtera vikten av en väl avvägd tidsplan som tar höjd för olika eventualiteter.

Eftersom det är svårt att bedöma konsekvenserna av de olika förslagen delar SKR utredningens bedömning att olika delar i systemet införs stegvis.

Ett sådant förfarande ger möjlighet att justera sådant som kommer fram under implementeringen.

SKR understryker att det föreslagna meritvärderingsmodellen är ytterst komplex, för att modellen ska få legitimitet är det därför avgörande att omfattande informationsinsatser genomförs till elever, vårdnadshavare och personal i skolan. Även andra delar i det föreslagna betygssystemet, som behörighetsregler och slutprov, kräver omfattande informationsinsatser för att vinna legitimitet.

Konsekvenser (kapitel 21)

SKR delar utredningens slutsats att förslagen och bedömningarna inte påverkar den grundläggande ansvarsfördelningen mellan staten och skolhuvudmännen på skolans område.

Utredningens avslutande konsekvensbeskrivningar visar på många och långtgående konsekvenser vid ett införande av förslagen, vilket starkt motiverar en kraftigt förlängd tid för att förbereda införandet.

Konsekvenser av ett ökat antal prov för elever och lärare är inte tillräckligt beskrivet, detta trots att utredningen konstaterar att såväl provkonstruktion som provtillfällen behöver utvecklas för att inte öka elevers och lärares stress.

SKR vill poängtera att nya betygssystemets olika komponenter såsom bedömningsråd, slutprov, betygsskala alla kommer bidra till en mer likvärdig och rättvis betygsättning. SKR förordar därför att dessa delar införs oavsett ett eventuellt införande av själva meritvärderingsmodellen.

SKR menar att utredaren inte tillräckligt har beaktat hur det föreslagna betygssystemet kan komma att påverka undervisningen, vilket därför bör ingå i en kommande uppföljning av reformen. Framförallt gäller detta undervisningen på gymnasiet där det finns en ram men där timplanen inte är lika reglerad. Här kan konsekvensen bli att undervisning i vissa ämnen hämmas samtidigt som undervisningen i de ämnen som omfattas av nationella prov premieras.

SKR konstaterar att kostnaden för anpassning av system för gymnasieantagning inte har beräknats. Den kostnadsökning som finns beskriven omfattar endast den statliga myndigheten Universitets- och högskolerådet (UHR) och uppskattas till 2,6 mkr årligen. SKR menar att det nya betygssystemet också kommer att kräva en omfattande utveckling av de antagningssystem som används till gymnasieskolan. Systemen behöver anpassas till nya betygsvärden och meritvärden samt utvecklas för att kunna inhämta dessa data. Antagningssystemen behöver även förändras för kunna hantera urval på nya sätt; för sökande från grundskola, introduktionsprogram och sökande till de nya yrkesprogrammen etc. Vidare behöver antagningssystemen anpassas till förändrad antagningsprocess med senare slutantagning och förändrad reservantagning. Detta kommer sammantaget att medföra ökade kostnader. SKR menar att skolhuvudmännen behöver kompenseras för dessa kostnadsökningar om det nya betygssystemet införs.

SKR delar inte utredarens bedömning av kostnader och finansiering för digitala nationella prov med central rättning. SKR menar att utredningens

beräkningar är för högt räknade då även slutprov kommer att kräva hantering lokalt. Inledningsvis kommer tid och därmed kostnader för personal snarare att behöva läggas på att implementera utredningens alla förslag, och först på flera års sikt kan en eventuell kostnadsneutralitet uppnås. De kostnader som uppstår av att implementera reformen bör provas enligt finansieringsprincipen. I detta bör kompetensutveckling vara en särskild post.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henrikson
Ordförande

*Reservation lämnades av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, se **bilaga 1**.*

*Reservation lämnades av Sverigedemokraterna, se **bilaga 2**.*

***Reservation från Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna, SKR Styrelse
2025-06-13***

Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Vi instämmer i förslaget till yttrande med följande ändringar.

Första beslutspunkten ändras till följande:

SKR **anser** att tidsplanen för införande och ikraftträdande av det nya betygssystemet bör ske samtidigt som den nya läroplanen införs. Detta kommer att fordra omfattande insatser för förberedelse och implementering för att bli framgångsrik.

Femtonde beslutspunkten stryks (om att avstyrka tidsplanen).

SKR Styrelsen
2025-06-13

Reservation från Sverigedemokraterna, SKR Styrelsen

Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18)

Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt följande:

Sverigedemokraterna är i grunden mycket positiva till utredningens förslag om ett nytt betygssystem som bättre speglar elevernas faktiska kunskapsnivåer. Det är angeläget att komma bort från dagens betygsinflation och godtycke, där elever alltför ofta får betyg som inte motsvarar deras faktiska prestation. Den föreslagna modellen, där betyg ska ges utifrån hur elevens kunskaper motsvarar det centrala innehållet i kursplanerna, utgör en viktig och välkommen förändring.

Vi delar ambitionen att införa meritvärdeskalibrering med syfte att säkra ett mer rättvist och likvärdigt urval till gymnasieskolan. Dock vill vi se att meritvärde i centrala ämnen som svenska, engelska och matematik väger tyngre vid antagningen till teoretiska gymnasieprogram. Dessa ämnen är avgörande för elevernas förutsättningar att klara sådana utbildningar. En modell som enbart utgår från ett genomsnittligt betygsvärde riskerar att ge behörighet även för elever som saknar tillräckliga kunskaper i dessa nyckelämnen.

Vi är vidare skeptiska till förslaget att samtliga elever som inte förväntas uppnå godtagbara kunskaper ska tilldelas stödundervisning eller särskilt stöd. Det krävs inte enbart undervisningsresurser för att höja kunskapsresultaten, utan även elevens egen ambition och kognitiva förutsättningar har betydelse. I dag läggs stora resurser på att få alla elever över betygsgränsen, utan hänsyn till om målet är rimligt i varje enskilt fall.

Sverigedemokraterna vill särskilt betona vikten av att det arbetas för ett parallellt spår i gymnasieskolan för de elever som inte uppnår behörighet, en yrkesskola med arbetslivsinriktad utbildning. Det är nödvändigt att erbjuda en meningsfull framtid för dessa ungdomar, snarare än att försöka pressa dem in i studieförberedande program som de saknar förutsättningar att klara.

Slutligen motsätter vi oss avskaffandet av systemet med meritpoäng. Moderna språk och STEM-relaterade specialiseringar är strategiskt viktiga ämnesområden och bör fortsatt premieras. Om meritpoängen tas bort krävs andra incitament för att inte riskera minskat intresse för dessa ämnen, vilket skulle vara negativt för både individ och samhälle.

Vi yrkar därför att följande läggs till i yttrandet:

-Att förslaget om ett nytt betygssystem tillstyrks i huvudsak, med särskilt stöd för att betyg ska sättas utifrån hur elevens kunskaper motsvarar det centrala innehållet.

-Att krav på gymnasiebehörighet kompletteras med högre krav i centrala ämnen såsom svenska, engelska och matematik för antagning till teoretiska gymnasieprogram.

-Att förslaget om att alla elever som inte väntas nå godtagbara kunskaper automatiskt ska tilldelas särskilt stöd ses över, med hänsyn till att även elevens kognitiva förutsättningar och ambition bör beaktas.

-Att systemet med meritpoäng i moderna språk och STEM-relaterade ämnen behålls eller att alternativa incitament införs för att fortsatt stärka intresset för dessa studier.